

likka
Hackman
Laulu jota
emme ole
kuulleet

wsoy

likka
Hackman
Laulu jota
emme ole
kuulleet

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

Tekijä kiittää WSOY:n kirjallisuussäätiötä ja
Taiken Keski-Suomen aluetoimikuntaa, jotka ovat tukeneet
teoksen kirjoittamista.

Ensimmäinen painos
© Iikka Hackman ja WSOY 2026

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
Lönnrotinkatu 18 A, 00120 Helsinki
ISBN 978-951-0-52028-4
Painettu EU:ssa

Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut:
tuotevastuu@wsoy.fi

*Ja mihin tiet johtavat? Kaupunkeihin, aina kaupunkeihin.
Kaupungit olisi pitänyt hylätä aikoja sitten.*

LEENA KROHN: HOTEL SAPIENS

Ja kuilun reunalta joku vielä huutaa, että »vittu carpe diem»

VIITASIN PIIA: MEIDÄN JÄLKEEMME HILJAISUUS

Maaria
ja
Pietu

kutsuvat sinut
mukaan
rakkauden juhlaan

18. syyskuuta
Klo 12
Hyvinkään kirkossa
Hääjuhla Kytäjän Juhlatilalla

Lähtisikö Rastas? Tietysti lähtisi: ihminen on omien ulottuvuuksiensa orja. Hänen kohtalonsa on typistyä mitoiksi ja luvuiksi, kilogrammoiksi ja senttimetreiksi, vuosia kuvaaviksi numerosarjoiksi. Hän liukuu maailmassa tuon kohtalon määräämällä tavalla nöyrästi, herättämättä kummempaa huomiota, ilman että varsinaisesti päättäisi juurimistään tärkeästä. Hän liukuu. Valuu. Kävelee. Ihmisen askelen pituus lasketaan hänen kehonsa pituudesta johtaen: naisen pituus kerrotaan luvulla 0,413 ja miehen luvulla 0,415. Rastas oli 183 senttimetriä pitkä, joten hänen laskennallinen askelpituutensa oli 76 senttiä. Hän oli tarkistanut asian. Lukeman perusteella matka rakkauden juhlaan olisi ollut jalkaisin melkein 700 000 askelen mittainen. Rastas seisoj kotipihassaan, piteli kahvimukia vasemmassa kädessään. Hän ei suoranaaisesti ajatellut juuri suorittamaansa laskutoimitusta, se oli muodostunut kuin itsestään. Hän ajatteli puhelua. Tuletko soittamaan veljeni häihin? Se oli ollut varsinainen asia. Mutta Rastas huomasi pyörittelevänsä mielessään ihan toisia sanoja vielä monta tuntia puhelun jälkeen. Niitä, joihin keskustelu oli päättynyt. Viimeiset sanat olivat olleet erikoiset. Ehkä Loru oli tavoitellut juuri sen kaltaista vaikutusta, ehkä hän piti arvoituksista. Tai ehkä hän vain oli ollut hermostuneempi

kuin oli päällepäin vaikuttanut. Sanonut ääneen sen, mitä ensimmäinen mielijohde oli tuonut tarjolle.

Loru tässä hei, hän oli aloittanut, en tiedä muistatko minua, tuurasin bändissäsi kolme vuotta sitten. Rastas oli yllättynyt iloisesti tunnistettuaan soittajan. Loru oli kertonut yhtenä viikonloppuna soitetuista keikoista: yksi perjantaina ja toinen lauantaina. Kyllä minä sinut muistan, Rastas oli vastannut, tuuraajia ei ole ollut niin kovin usein, plus sinä soitit hyvin. Oltaisiin otettu sinut mukaan useamminkin, hän oli sanonut, jättänyt virkkeen ikään kuin kesken Lorun täydennettäväksi: mutta minä muutin pois, Loru oli sanonut. Mutta ei hän ollut vanhoja muistellakseen soittanut. Hänellä oli pyyntö. Minun veljeni menee syksyllä naimisiin, Loru oli kertonut, hän on sinun pitkäaikainen fanisi. Kuuntelijasi. Mitä jos lähtisit minun kanssani soittamaan hänen juhliinsa, hän oli töksäyttänyt. Yllätyksenä veljelle, hän oli sanonut.

Rastas ei tuntenut Loruja juuri lainkaan. Hän tiesi, että keikkakalenteri ammotti syksyn osalta vielä tyhjiyttään, mutta... Tiedän, ettet sinä tavallisesti tee tällaisia keikkoja, Loru oli kiirehtinyt keskeyttämään kuin hänen ajatuksensa lukien, mutta tunnen Panssen, hän antoi numerosi ja lupasi ettet varmasti pahastuisi, vaikka soittaisin. Ja minä nyt vain päätin röyhkeästi kysyä. Tällainen minä olen, hän oli sanonut, nauranut, ja Rastas oli kuvitellut hänen samanaikaisesti heittäytyvän selälleen pedatulle vuoteelle jossakin valoisassa ja kauniissa huoneessa. Ehkä omassa lapsuuden huoneessaan. Hän oli kuulostanut kepeältä ja mutkattomalta, kuin he olisivat olleet vanhoja

ystäviä. Kuin kaikki olisi Lorulle yksinkertaista ja helppoa. Mitä Pantselle kuuluu, Rastas oli kysynyt enemmän josta-kin sanoakseen kuin aidosta kiinnostuksesta vanhan bändi-kaverin elämään. Pelkkää hyvää, Loru oli vastannut, soittaa jossain metallipumpussa, hän oli sanonut ja kertonut Pantsen lähimenneisyydestä arkisia asioita, joita Rastas ei muistanut enää minuutin kuluttua. Missä ne juhlat ovat? Rastas oli kysynyt. Hyvinkäällä. Hyvinkäällä? Niin, se siinä tietysti on, että matkaa on aika tavalla. He ovat muuttaneet sinne ja haluavat väkisin tehdä siitä kotinsa, Loru oli sanonut, ja samalla ehkä kaikkien muidenkin kodin, en tiedä.

Oli ollut melkein alusta asti selvää, että Rastas vastaisi pyyntöön myöntävästi, vaikka hän oli yrittänyt pitää kiinni nuivasta ammattiylpeydestään edes muodon vuoksi. Mutta kun Loru oli alkanut selittää alustavia käytännön järjestelyjä, että hänkin olisi edeltävällä viikolla joka tapauksessa Kajaanissa ja että heidän varmastikin kannattaisi mennä yhtä matkaa ja että kyytiin saattaisi siinä tapauksessa tulla Maarian perhetuttu pappi, ja että paikan päälle kannattaisi mennä jo perjantaina, he molemmat olivat suhtautuneet keikkiaan huomaamattaan kuin valmiiksi sovittuun asiaan. Ja valmiiksi sovittu se sitten oli ollutkin. Jostakin syystä Rastas oli tullut vasta lopuksi kertoneeksi, että hän oli itse asiassa ajatellut Loruä edeltävinä viikkoina useammankin kerran. Niin ja olenhan minä kuullut sinun laulusi, hän oli lopulta sanonut keskustelun jo melkein päätyttyä, sen jälkeen, kun he olivat sopineet treenit häitä edeltävälle viikolle. Unohdin melkein: »Kyllä, huomina» on sinun, eikö niin, Rastas oli kysynyt. Olet kuullut sen,

Loru oli vastannut ilahtuneena. Monta kertaa, Rastas oli myöntänyt, se on hieno. Sillä on sielu, hän oli sanonut. Matka rakkauden juhlaan on alkanut, Loru oli lopettanut ja sulkenut linjan.

Hyvinkää, rakkauden kaupunki. Hän huomasi innostuneensa, ainakin vähän. Hän huomasi ajattelevansa uteliaasti ajomatkaa, joka alkaisi jostakin, vaivautuneisuudesta, ja sitten jatkuisi ja jatkuisi eikä ehkä päättyisi ensinkään. Hän ajatteli matkaseuralaisten äänistä syntyvää tunnelmaa. Naurua. Yritti hän kuvitella määränpäättäkin, vaikka ei tiennyt siitä mitään.

Kuvissa rakennus näytti taivaalta laskeutuneelta. Sen futuristiset kolmiomuodot ja valkoisina hohtavat kyljet tuottivat voimakkaita mielleyhtymiä 80-lukulaiseen sciifiin ja vieraiden sivilisaatioiden avaruusaluksiin. Hämmästys: miten hän ei ollut koskaan kuullut moisesta? Rastas kohotautui parempaan asentoon kirkkaanpunaisella vakosamezilla verhoillussa nojatuolissaan, kumartui puhelimensa puoleen nähdäkseen ruudun lähempää. Hyvinkään kirkko kuuluu uudemman suomalaisen arkkitehtuurin merkittävimpiin teoksiin, Museoviraston sivuilla sanottiin. Viraston kuvailun mukaan kirkon huomiota herättävä muoto oli saatu aikaan käyttämällä kahta volyymeiltaan erisuuruista, vastakkain asetettua tetraedrin muotoista massaa. Ajatus vastakkain puristetuista, valtavista tetraedreista kiehtoi Rastasta. Hän ajatteli ihmistä tetraedrien välissä. Hän katseli kuvia kirkkosalista, jota suunnitellessaan arkkitehti oli leikitellyt valoilla ja varjoilla hyvin erityisellä

tavalla: vaikka tila oli suurilta osin massiivisten betonirakenteiden sulkema, kuvissa se näytti tulvivan luonnonvaloa. Hän kuvitteli itsensä kirkon edustalle ja salin keskelle, kuinka pieni hän olisi, mittakaavaa oli vaikea hahmottaa. Hän huomasi kuvittelevansa itsensä esiintymässä kirkon urkuparvella. Hän lopetti. Sulki puhelimen ja laski sen lattialle, nosti kitaran syliinsä. Yritti näppäilemällä muistella Lorun esikoissinglen sointukulkua, sen kipittä-vää alkusoittoa. Joskus tuntui, että hänen muistinsa sijaitsi sormenpäissä. Olohuoneesta kantautui lapsen itku. Hän huokaisi, laski kitaran sivuun ja ponnisti itsensä ylös.

Kun korttiautomaatit huoltoasemilla yleistyivät, hän karttoi niitä viimeiseen saakka. Hän tahtoi marssia sisään lasiovista, jonottaa kassalle ja ilmoittaa, että mittarista numero kolme otin viidelläkymppillä. Sama hidastelu jatkui yhä: hän ei koskaan valinnut kaupassa pikakassaa, sitä sellaista, jossa vastassa ei ollut ihminen vaan asiakaspalvelutietokone. Hän ei halunnut asioiden tapahtuvan liian nopeasti. Hän halusi kuunnella ja kunnioittaa omaa sisäistä rytmiään. Hidasta ja laahaavaa. Hän myönsi itselleen vasta viikkoja alkuperäisen puhelun jälkeen, että oli todella päättänyt lähteä soittamaan häihin, ikään kuin olisi käyttänyt kuluneen ajan asiaa perinpohjaiseen tarkasteluun. Samaan tapaan hän myös pakkaili tavaransa lähtöä edeltävänä iltana viipyillen ja ikkunasta ulos vilkuillen kuin myrskyiselle merelle lähtöä empivä kalastaja. Kuin olisi vielä harkinnut lopullista ratkaisuaan. Hänen toimistaan välittyi se, mikä oli hänelle tärkeää: miltei

lapsenomainen tarve päättää itse. Hän halusi osoittaa, että valinta oli hänen. Että hän ei ollut asiakaspalvelutietokone vaan autonominen ihminen.

Auto oli valmistettu Euroopassa, Slovakian Žilinassa sijaitsevalla tehtaalla vuonna 2012, vaikka sen merkki tunnettiin korealaisena. Kia Ceed, viisiovinen hatchback, halpa, seitsemän vuoden takuu umpeutunut vuosia siten. Auton kori oli maalattu aikakauden muotivärillä, hopeanharmaalla, joka oli niin persoonaton, että sitä oli vaikea kuvata millään muulla nimellä: hopeanharmaa. Turta. Lapinlahti. Huoltoaseman kahvion vanha mies. Auton sisustus oli jokseenkin yksinkertaisin mahdollinen. Siniharmaata, näennäisen virtaviivaisiin muotoihin valettua muovia. Huomaamaton, ruma ja käytännöllinen verhoilu – harmaa, tietysti. Valmistuttuaan slovakialaiselta kokoonpanolinjalta auto oli päätynyt Suomeen, myyty autokaupasta yksityishenkilölle, ja omistaja oli vaihtunut kolmen neljän vuoden välein. Autolla oli ajettu hieman yli 280 000 kilometriä ennen kuin se lopulta oli päätynyt viimeisimmälle omistajalleen. Nyt tuo omistaja painoi rivitaloasunnon ulko-oven varovaisesti kiinni ja siirsi pihakäytävälle unohtuneen, apupyörillä varustetun polkupyörän katokseen. Hän nosti repun ja kitaralaukun maasta. Kaivoi auton avaimen taskustaan ja painoi sen mustaan paksuun perään sijoitettua avoimen riippulukon kuvaa. Autokatoksessa seisovan Kian vilkut välähtivät. Lukitus laukesi. Oli vielä hyvin hämärää, vaikka taivaanranta hohkasi ujon vaaleanvihreänä. Kuin revontulet olisi-

vat vain hetkeä aiemmin leimahtaneet ja vetäytyneet heti horisontin taakse. Asia ei ollut niin. Hän oli ollut valveilla yli kaksi tuntia, katsellut sysimustan taivaan vaalenemista. Ei revontulia. Ei huomista. Oli perjantaiaamu, hän tarkisti kellonajan puhelimestaan, 7.38.

Hyvinkäälle on pitkä matka, hän sanoi. Ehditään kyllä vaihtaa kuskia vielä moneen kertaan, hän sanoi. Että jos minä nyt vain ajan.

Olipa hän pieni! Se oli Rastaan ensimmäinen huomio – yllätys, vaikka he olivat kohdanneet toisensa vain muutamaa päivää aikaisemmin. Pienikokoinen aikuinen, kuin hänen kasvunsa olisi jäänyt kesken. Hän oli kuitenkin melkein kolmenkymmenen. Lorulla oli yllään liian iso sinisävyinen ruutupaita ja farkut, jalassa mustat maihinnousukengät. Vaaleat hiuksensa hän oli sitonut kiinni. Hän heilautti repun selästään, jätti kitaralaukun nojaamaan lantioonsa ja ojensi kätensä pyytääkseen peukalolla kyytiin. Soitin näytti soittajaa suuremmalta.

Moi, hän sanoi. Hän kampesi takaoven polvellaan auki ja työnsi kitaran poikittain penkille. Hän laski repun soitinlaukun päälle, sulki oven ja avasi toisen. Rastas muisutti, että taakse pitäisi yhden mahtua istumaan. Tehdään tilaa kun on aika tehdä tilaa, Loru sanoi ja istuutui kuljettajan viereen, turvavyön solki lokahti, Loru riisui kenkensä ja nosti jalat penkille. Omani on kontissa, Rastas sanoi, minun kitara on takakontissa. Loru ei tainnut kuulla. Hän näki tuulilasista taivaan.

Ensimmäisen puolentoista kilometrin aikana he eivät puhuneet. Sitten Loru kysyi, saisiko radion laittaa päälle. Hän etsi kanavan, kuunteli sillä soitettua musiikkia muutamana tahdina ja etsi nappia painamalla aina uuden taajuuden. Hän sulki radion pian. Mitä olisit halunnut kuulla, Rastas kysyi, ja Loru tarkensi, että kaikista mahdollisistako. Niin, Rastas sanoi, mutta vaihtoehtoja oli liikaa. Loru päätyi nauramaan tehtävän mahdottomuutta. Uutiset, hän sanoi, olisin halunnut kuulla uutiset. Mutta sitten hän säpsähti kuin olisi huomauttanut sanonut jotakin sopimatonta. Hän palasi kysymykseen, pohti hetken ja pudotteli islantilaisen ja amerikkalaisen ja englantilaisen esittäjän kappaleiden nimiä kuin lukisi soittolistaa tai levyntaustaa ääneen. Auto jatkoi sillan jälkeisestä liikennelympyrästä suoraan, he ajoivat läpi 1900-luvun loppupuoliskon kerrostalorakentamisen kronikan, rapattuja ja rappamatonta tiili- ja betonielementtilaatioita, siellä täällä niiden seiniin ripustettuja terraarioita. Rastas kysyi, etteikö mitään suomenkielistä, Loru mietti sitäkin kysymystä, hän vaikutti ihmiseltä joka otti kysymykset leikkilään vakavasti. Lopulta hän sanoi: kyllä mutta ei, nyt on liian varhaista kuunnella suomenkielistä musiikkia. Liian varhaista ajatella. Entä jos pitäisi kaikista vaihtoehdoista kuunnella kokonainen levy? Taas Loru pohti, jatkoi mieli-johteiden ja puolikkaiden nimien lausumista ääneen. Onko sinulla joku tietty mielessä, hän kysyi. Loru Elonlapsen esikoisalbumi, Rastas vastasi epätoivoisesti. Loru nauro irohisevää naurua, katsoi toista otsakurttujen alta. Se ei taida olla mahdollista. Vielä? Niin, vielä.

Loru oli avannut poninhäntänsä ja haroi kaksin käsin hiuksiaan. Olisi päästy helpommalla, kun he olisivat pitäneet juhlandsa tuossa, hän sanoi ja heilautti päätään oikealle. Kaunis, suurikokoinen puukirkko jäi taakse, sen korkea torni kuin piparkakkutalossa. Rastas ei sanonut mitään. Hänenkin hiuksensa ylsivät hartioille, mutta hän ei koskaan haronut niitä. Hänestä hiukset olivat inhottavia. Siksi hänen omansa olivat aina pitkät ja usein rasvaiset: hän koetti olla kuin niitä ei olisikaan. Hän keskittyi tiehen. Käänsi Lönnrotinkadulle, tarkkaili koulumatkojaan jalkaisin ja polkupyörillä toikkaroivia lapsia. Hän liittyi Sotkamontielle. Kajaanin keskusta jäi taakse. Risteyssillan remontti oli aiheuttanut niille paikkeille ruuhkia. Oliko siitä yksi vuosi vai viisi vuotta? Tiet ja tiemerkinnot kuluvat käytössä nopeasti, eivätkä ihmiset sitten enää tienneet mihin olivat menossa. Siksi niitä korjattiin usein.

Kauanko Jalavan luokse ajetaan, Loru kysyi ja Rastas vastasi, että tunnin verran tai vähän päälle.

He ohittivat lämpövoimalan ja autoliikkeet ja sukelisivat pitkään loivaan laskuun. Vastaantulevat autot olivat uusia ja kiiltäviä ja paljon suurempia kuin heidän hopeinen ratsunsa. Minkä levyn oikeasti itse kuuntelisit jos nyt saisit valita, Loru kysyi. Oli syksyinen kesäaamu, kesäinen syys, auto mörisi niin ettei sisällä saattanut kuulla liverystä ja surinaa, kaukana haukkuvaa koiraa. Kesäaamun levyjä on niin monta, Rastas sanoi kai ennen kaikkea itselleen mutta onnistui valitsemaan yhden. Siinä kepeys ja raskaus yhdistyvät oikealla tavalla, hän sanoi, sen sävellykset eivät vaadi liikaa. Alussa olemisen ja mahdollisuuk-

sien tuntu on kaikessa läsnä, mutta sanojen taakse piiloon työnnetty synkkyys muistuttaa siitä mitä emme voi juuri nyt nähdä. Jännä valinta, Loru sanoi, tosi kiinnostava – olin kerran pienillä kesäfestareilla, joilla hän soitti, täydellinen kesäilta, se oli melkein psykoottinen tai jotenkin maaginen kokemus sikäli, että koko yleisö keinui siellä keskellä peltoa, kaikki halailivat toisiaan ja itkivät. Koko yleisö? No ei tietenkään koko koko, mutta silmiinpistävän moni, ymmärrät mitä tarkoitan. Ovatko sellaiset hetket sinulle sitä, miksi haluat laulaa, Rastas kysyi ja Loru vastasi miettimättä, että kyllä, ehdottomasti, sellaisessa on popmusiikin koko taika, hän sanoi, sellaisessa muodostuu jokin kosminen yhteys laulun, laulajan ja kuulijoiden välille, jokin totuus tai en minä tiedä, ydin ja sielu ja yhteinen vapauden kokemus: loppujen lopuksi musiikki on ennen kaikkea vapausjuttu. Voiko se ollakaan mitään muuta? Niin hän sanoi. Sellainen hän oli. Rastas nyökkäsi syvään, kahdesti, kolmesti ja liikkeet olivat hänelle annettu rytmi, sillä Loru oli alkanut hyräillä. Hänen äänensä kasvoi ja sen seasta erottui sanoja, »minä kuuntelen», hän lauloi ja kuljettaja nyökytteli tahtia, »hiljaisuutta kuuntelen». Lorulla oli karhea ja matala, toiveikas ääni. Rastas piti siitä: äänestä ja laulusta, niiden ilmentämästä surumielisestä hymystä, Lorun ensimmäisestä omasta julkaisusta. Rastaan etusormet hyppelivät hellästi ohjauspyörän pinnalla – tip-taptap tip-taptap – kuin ohjauspyörä olisi ollut kitara, jonka ihmisen kosketus voisi saada sipsuttamaan. Auto vierii asfaltilla heistä riippumatta, tie höyrysi, Lorun vaatteet tuoksuiivat pesuaineelta.

Miksi sinä sitten soitat, Loru kysyi lopetettuaan laulun ensimmäiseen säkeistöön. Rastas ei vastannut. Hän kuunteli hiljaisuutta.

Yksittäinen auto kiisi maiseman halki, turranharmaa huomiota herättämätön ajoneuvo. Kuin kiskoilla sen neliskulmainen kuva eteni asfaltoitua katua pitkin, viivasuoraan eteenpäin, pitkin valkoisen katkoviivan toisesta erottamaa kaistaa, humiseva ilmavirta, humiseva kaipuu. Auto ohitti neljä tai viisi peltielementeistä rakennettua hallia, joiden pihoissa työkonet seisoivat ja liput roikkuivat. Tie sukelsi metsikköön, kulki keskellä peltoa ja keskellä havumetsää, harmaa eloton kaapeli läpi vihreiden mattojen, viivasuora, pehmeästi taipuileva. Ali valtavista betonipalkeista rakennetun sillan, kohti Vitostien liittymää, ali rautatien, ohi suuren pystyyn nostetun kyltin, joka neuvoi reittejä kohti Iisalmea, Kokkolaa ja lentokenttää. Kaksilehtiseksi revitty apila, ja hopeanharmaa auto liukui apilanlehden reunaa pitkin ja seuraavalle tielle, kiihdytti vauhtiaan. Yksi auto kymmenien kaltaistensa joukossa, toteuttamassa edistyksen unta ja liikenneinsinöörin unelmaa, elämässä piirtopöydältä metsämaisemaan todentunutta symmetristä eritasoliittymää rytmikkääksi liukuhihnaksi, jonka syöttörytmiin insinööri heräsi aamuöisin: auto rampista ulos, auto ulos, auto, auto, auto. Herätyskello oli vielä tunti viisitoista minuuttia, tulisiko uni vielä, auto, auto, nukkuiko perhe? He ajoivat ja matkustivat, kuntien väliset rajat jäivät yksi kerrallaan taakse. Kuohuva koski jäi taakse, sen ylittävä silta kuin portti maailmasta toiseen. Kilometrit taittuivat. He olivat matkalla.

Tuskin missään
käy niin selväksi
kuin valtatiellä,
että vapaus valita
on valhe.

9 789510 520284

www.wsoy.fi

84.2

ISBN 978-951-0-52028-4